Munchmuseet till Bjørvika

Förberedelser inför flyttning av konstverk på papper i Stenersensamlingen

Emma Chan
Munchmuseet

Munchmuseet med Stenersenmuseets samlingar förbereder flyttning till nytt museum i Bjørvika i 2019. I samlingarna finns många olika typer av pappersobjekt. Förutom teckningar och grafik, finns också böcker, fotografier, anteckningar, brev och annat material på papper. Samlat utgör detta circa 37000 objekt. Många av dessa är i tillräckligt gott tillstånd för att flyttas utan vidare åtgärder från konservator. De typer av objekt som är sårbara inför flytt, önskar man att tillståndsvärdera, konservera vid behov och packa försvarligt. I Munchmuseets samling finns de sårbaraste verken bland teckningarna, handkolorerad grafik, verk på papp, originalfotografier, Munchs egna böcker med mera. På Stenersenmusset fanns ingen tillsvarande översikt över samlingens tillstånd intill nyligen.

Flyttning av konst på papper i Stenersen-samlingen

Augusti 2015 påbörjades projektet med att flytta hela Stenersensamlingen genom att tömma magasinet med konstverk och så småningom även hela museet. Det upprättades en arbetsgrupp som bestod utav en projektledare från Malling & Co. Leietakerrådgivning AS, en museiregistrator, en museitekniker och två konservatorer från Munchmuseet.

Konservatorns uppgift innefattade att tillståndsvärdera samlingen och utföra direkta konserveringsåtgärder inför flyttning till temporära lager. Dessutom låg stor vikt på att kunna bidra i planeringsarbetet så att flyttprocessen kunde utföras tryggt och säkert. Konservering och färdigställning av verken till transport, skulle genomföras inom ramen av sex månader och det visade sig stämma bra med planläggningen (Geheb 2014).

Stenersenmuseet förvaltar först och främst tre stora konstsamlingar som Oslo Kommune har fått i gåvor. Bland dessa ingår pappersverk som:

- Rolf Eckersberg Stenersens konst-samling; RES.A, inklusive målerier på papper av blandade konstnärer. RES.B, Munchs grafik på Stenersenmuseet samt RES.C, teckning på papper av blandade konstnärer.
- Amaldus Nielsens konstsamling (AN) inklusive teckningar och skissböcker.
- Ludvig Orning Ravensbergs konstsamling (LOR), inklusive teckningar.

Enligt tidigare givna uppgifter inför projektets start, ingår det totalt 882 konstverk på papper i Stenersensamlingen (Godzimirska och Landro 2012). Merparten av samlingen flyttades dock till Munchmuseet efter rånet i 2004, i samband med att man då höjde säkerhetsnivån på båda museerna. Bland annat beslöt man att samtliga tryck av Munch skulle överföras till Munchmuseet där magasinsvilkoren är bättre. Överföringen av dessa verk blev då ofullständigt registrerad. Storleken på samlingen var följaktligen oklar. Flyttprocessen inleddes med att skaffa sig en bild över antalet föremål kvar i Stenersenmuseets magasin.

Genomföringsplan

Under hösten 2015 var källaretaget stängd till flytteprojektets disposition, även om museet fortfarande var öppet för besökare fram till december. Utställningslokalerna omformades till temporär konserveringsateljè, packningsstation, lager och magasin (bild 1). Ordentliga arbetsytor var viktiga att upprätta, där material och verktyg fanns tillgängligt för att säkra ett gott flyt i arbetet. Till skillnad från en konventionell flyttning där samlingen packas upp efter transport, blir verken temporärt lagrade i träkassetter i Munchmuseets kompaktmagasin i väntan på färdigställning av det nya museet. Efter genomförd flyttning från

Stenersenmuseet till Munchmuseet, hade man gått igenom 261 konstverk och fem skissböcker (Chan 2016).

Tillståndsvärdering

Tillståndsvärderingen fokuserade på strukturella och mekaniska skador som kunde orsaka förlust av material eller ytterligare skador som en följd av flyttningen. Verken preciserades på dess inventarienummer, konstnär, teknik, material, mått, typ av glas, skadebild och val av tillståndskategori, U0-U3. Denna skala förhöll sig till verkets konserveringsbehov inför flytten med U0: konstverket är i gott tillstånd utan behov för åtgärder till U3: dåligt tillstånd i behov för omfattande åtgärder.

Bild 1: Temporär konserveringsateljè i Stenersenmuseets lokaler. Foto: Emma Chan.

Fyra kategorier inrättades:

a. **Konstverk i standardramar** ramas ut och utmonteras av konservator. Verket undersöks och tillståndsvärderas. Upplysning om teknik som exempelvis grafik eller teckning i akvarell, bläck eller penna identifieras och antecknas i samlingsdatabasen. Konservering utförs vid behov.
b. **Konstverk i ursprungliga ramar eller prydnadsramar** fotograferas för identify-
c. ering och direktlänkning i samlingsdatabasen, *The Museum System* (TMS), innan utmontering och utramning av konservator. Tillståndsvärdering och konservering vid behov.
d. **Skissböcker** fotograferas, tillståndsvärderas, konserveras och packas av konservator.
e. **Stora format** tillhör de verk som är större än 100 x 73 cm i storlek och som inte ryms i våran standardkassett. Verken utmonteras, tillståndsvärderas och konserveras vid behov.

Packning

De utmonterade verken placerades mellan lägg och skyddspapper. Skissböckerna packades i egna bokaskar av arkivbeständigt material. Träkassetterna till förvaring av utmonterade verk och skissböcker, skyddades av antingen lägg eller tillskurna Ethafoam® skivor (skumplattor av polyetylen). Dessa åtgärder förebyggde eventuella skador relaterade till hantering under transport.

När det gällde prydnadsramarna, special-packades de individuellt med bubbelplast och glastejpades av museitekniker innan transport. Packningen färdigställdes fortlöp-ande genom att markera status "*flytteklar*" i samlingsdatabasen.

För stora format, tillverkades ett specialemballage av kanalplast, Ethafoam®, Tyvek® och bubbelplast. För mer stabilitet vid hantering och transport, skruvades trälister på undersidan av paketet.

Utmaningar med flyttningen

Arbetet kring att flytta en samling och planläggning inför transport kan göras hur omfattande och hur enkelt som helst. För att skapa en tydlig ansvars- och arbetsfördelning, kartlägges de olika momenten i processen. I vårt fall, saknades lite av denna planering vid starten och det tog tid innan man hann fatt verkligheten. Att planering och flyttning fick ske samtidigt på relativt kort tid, hade sina prövningar. *Ad hoc*-lösningar utlöste varandra och man fick vara uppfinningsrik vid brist på resurser. Hade man haft en tydligare bild över vad man ville uppnå i de olika arbetsmomenten, kunde man kanske undvikit onödiga kompromisser.

En frågeställning var hur man enklast kunde flytta verken försvarligt efter konstens alla regler. Under nedpackningen valde man som nämnt att använda sig utav träkassetter som är Munchmuseets nuvarande förvaringspraxis (bild 2). Dessa kommer antagligen att användas i flytten till Bjørvika för att sedan skiftas ut till kassetter i annat material. Oavsett, blev detta en god möjlighet att testa deras stabilitet i samband med transport.

Flera av konstverken som var inramade i prydnadsramar, hade mycket packningstejp både runt passepartout och plexiglas samt på bakstycket. Mycket tid gick åt att ta bort tejp och rama ut dessa verk.

Det uppstod en "flaskhals" efter ett par månader in i arbetet som bromsade upp processen, framförallt mellan konservering och packning till transport. Museiteknikerns arbetsuppgifter visade sig vara mer tidskrävande än beräknat.

Det som återstår att göra i Stenersen-samlingen

Det återstår tillståndsvärdering och digital registrering av Munchs grafik (RES.B) som blev flyttad till Munchmuseet efter rånet. I tillägg kvarstår minst 190 verk (och mycket är fortfarande oregistrerat!) av samlingarna RES.C, AN och LOR för att hela projektet ska anses utfört. Detta planeras att bli avslutat under 2016.

Bild 2: Munchmuseets träkassetter till förvaring av pappersobjekt. Foto: Emma Chan.

Erfarenheter vi tar med oss till flyttning av de övriga papperssamlingarna

Administrering av ett flyttprojekt, oavsett storlek är en utmaning man inte ska underskatta. Det som Munchmuseet står inför är visserligen större i storlek men planeringen bör vara densamma. Resurser, risk,- och tidsbedöming bör planeras i god tid och material till packning ska väljas med omsorg. För att konkretisera, bör man fråga sig:

- Vilka resurser har man och hur ser verkligheten ut inför projektet? Behövs extra bemanning och isåfall till vad och hur många?
- Hur effektiviserar man en magasinflytt där konstverken samtidigt är tillgängliga till utställning?
- Hur mycket tid kan man räkna med att varje arbetsmoment tar?
- Har man skapat sig en klar bild av packningsprocessen och val av material?

Användning av barcode-system i TMS, medförde en rad fördelar. Systemet var snabbt och enkelt; det underlättade lokalisering av verken innan, under och efter flytten avsevärt.

Att ha en egen museiregistrator till projektet var mycket viktigt och kom till stor nytta för arbetsgruppen. Registratorn samlade och registrerade verken med upplysningar som till exempel flyttlistor och verkens lokalisering i lådor, kassetter, pallar och så vidare. Hela processen utfördes välorganiserat och systematiskt. I fortsättningen är det önskvärt att ha en museiregistrator som uteslutande tar sig an papperssamlingarna.

För att få en rimlig tidsuppfattning på alla arbetsmoment, kan en "testpackning" på ett bestämt antal verk genomföras till att estimera en tidsplan. Enligt Keene ska man låta en testgenomgång, en så kallad *pilot audit*, inta 20 % av den totala planerade tiden vilket kan vara realistiskt och värt att lägga till (2002: 150). En planerad testgenomgång vill effektivisera processen i sin helhet, och det är särskilt viktigt i vår situation med en aktiv museumsverksamhet vid sidan av flyttprojekten. Förberedelserna inför flytten av papperssamlingen på Munchmuseet har egentligen endast börjat med verken på Stenersenmuseet. I fortsättningen av flyttprojektet, bör man eftersträva en tidigare uppstart. En direkt och tydlig dialog mellan projektledaren och arbetsgruppen är nödvändigt A och O.

Referenser

Chan, Emma, 2016. *Flyttning av Stenersenmuseet, 2015-2016. Konst på papper.*

Geheb, Oluf, 2014. Prosjektplan for Flytting av Munchmuseet.

Godzimirska, Magdalena och Landro, Gry, 2012. Prosjektbeskrivelse. Flytting av kunst på papir og tilhørende samlinger til nytt museum: Munchmuseet med Stenersenmuseets sam-linger.

Keene, Suzanne, 2002. *Managing conser-vation in museums*, 2. utgåva, Butterworth-Heinemann, Oxford.

